

חינוך לחיים

פרשת ואתחנן

בפר' 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך' אומר המדרש 'בכל לב בך, שלא יהיה ליבך חלוק על המקום' מבאר ר' שלמה מקרלין זצ"ל בדרך צחות כי אנשים רבים נמצאים במחלוקת תמידית עם המקום, כלומר עם המיקום שלהם בחיים. מקום אינו רק ביטוי גיאוגרפי, אלא משמש גם במובן הרעיוני, רגשי או ערכי. אנשים רבים סבורים שאילו היו התנאים הנסיבות בהם הם חיים שונים, היו הם עשויים להצליח בתחומים רבים. אנשים רבים אומרים לעצמם: אם רק הייתי נולד להורים אחרים, אם רק הייתי גדל בבית אחר, אם רק הייתי גדל בשכונה אחרת, הייתי הופך למצליחן!! 'אם לא הייתי סובל מהבעיות, מהאתגרים, מהספקות, ומהמשקעים הנפשיים, הייתי אדם חזק ואמיץ, שמח ומאושר'

אחד הדברים הכי עצובים ועוזרים בחיים הוא התחושה שהאדם אינו נמצא במיקום המתאים. השאיפה להיות במצב אחר, בזמן אחר ובמקום אחר, מכרסמת בשמחת החיים ומונעת מהאדם להתקדם, לכן באים חז"ל ורומזים לאדם: 'שלא יהיה ליבך חלוק על המקום'. אל תחשוב כי אם היית נולד בארץ אחרת, או ניהן בתכונות אחרות, היית מגיע למקום טוב יותר בחיים, המקום בו גדלת, התכונות בהן ניחנת והנסיבות תחתיהן אתה פועל, מהווים את התנאים המושלמים עבורך להתפתח מבחינה רוחנית וגשמית ולמלא את תפקידך בעולם.

לאחר שהרג קין את הבל אחיו, הוא התקלל על ידי הקב"ה 'נע ונד תהיה בארץ' מבאר במגיד מקוד'ניץ כי קללתו של קין לא חלה רק כפשוטה, אלא מצאה את ביטויה גם באופן רגשי ופנימי. אדם יכול לנדוד בכל ארצות תבל, כשבליבו שוכנת תחושת קבע הנובעת מהידיעה, שבכל מקום בו הוא נמצא הוא ממלא את שליחותו הייעודית. מנגד, אדם יכול להכות שורשים במקום אחד, אבל בליבו שוכנת תחושה מעורערת, תלושה ועראית. מבחינה פיזית הוא נמצא במקום אחד, אבל מבחינה רגשית הוא נע ונד במרחבים של חשש, חרדה ואי ודאות.

זה היה השורש הרוחני של קללת 'נע ונד תהיה בארץ' גם כאשר ישב קין במקום אחד וקובע, חש כי הקרקע בוערת תחת רגליו. גם כשמצא לו בית של קבע, הרגיש שאינו נמצא במקום הראוי למידותיו. קין לא מצא סיפוק נחת ורוגע בחייו. בקרבו קיננה שאיפה חסרת פשר אל הבלתי נודע. במקום להגשים את ייעודו במקום אליו הובילו אותו מהשמים, הוא ביקש תמיד לחיות במקום אחר, בזמן אחר ובמציאות אחרת.

לעומת זאת על יעקב אבינו נאמר: 'ויפגע במקום' ומבאר רש"י על אתר כי תיבת 'ויפגע' היא מלשון תפילה כפי שנאמר 'ואתה על תתפלל בעד העם הזה ואל תישא בעדם רינה ותפילה ואל תפגע בי'. מבאר ר' שלמה מקרלין שזו בדיוק הייתה תפילתו של יעקב אבינו אשר ביקש לפגוע במקום, כלומר שבכל מקום בו ישהה, הוא יחוש שזהו המיקום הנכון והמתאים עבורו לעת הזו. יעקב התפלל להקב"ה שירגיש את נוכחות השכינה בכל מקום בעולם, ושיגלה את שליחותו הרוחנית בכל נסיבות החיים.

הסממנים הייחודיים המאפיינים כל אחד מברואיו של הקב"ה, מלמדים אותנו כי כל אחד מאיתנו הוא יציר נבחר בעל תפקיד מסוים ותכלית יעודה. בכל אדם טמונה ישות עצמאית ומקורית שאינה דומה לאף אחד מהברואים. בכל אדם פועם ניצוץ אלוקי ויש לו מטרה נשגבה בתיקון העולם. הקב"ה אומר כביכול לכל אחד מיצוריו: 'בראתי אותך ובראתי את העולם עבורך. בשבילך נברא העולם, כדי שתוכל להגשים את משימתך ויעודך. ולכן נוכל להבין עפ"ז את אחת העובדות המופלאות ביותר בבריאה. בכל רחבי תבל אין שני אנשים בעלי אותו אופי, אותו מראה ואותן טביעות אצבעות. גם שני תאומים זהים לחלוטין מבחינה גנטית, אינם דומים איש לאחיו במאפייני האישיות, בנטיית ובשאיפות, למרות ששניהם נולדו באותה נרודת זמן, גדלו והתחנכו אצל אותם הורים וחוו את אותה ילדות.

כאשר משה רבנו עמד מול הסנה הבורע הוא אומר 'אסורה נא ואראה' מבאר רש"י 'אסורה מכאן להתקרב לשם' אולם הקב"ה ציווה עליו 'אל תקרב הלוך... כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא' מבארים רבותינו בעלי המוסר בדרך צחות, שהאדם מטבעו שואף תמיד לשפר את חייו, למצוא הזדמנויות ולאתר אפיקי פיתוח חדשים. היצר הזה מניע את האדם לנסות לאחוז את גורלו בידיו, לנדוד ליבשות אחרות ולשנות את מציאות חייו, נחליף ת"ת, נחליף ישיב וכד' אולם תכלית החיים למצוא את הקדושה ולמצות את הפוטנציאל דווקא במקום בו הציבו את האדם משמים. התנאים והנסיבות המקיפים את האדם הם בבחינת אדמה פורייה. אדמת קודש שדווקא מתוכה עליו לגדול ולפרוח ולהגשים את ייעודו בעולם.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

(להאמין בילדינו)